

firea noastră o avea de la Dumnezeu, ci asemănatu-s-a dobitoacelor celor fără de minte, impulsul de a naște devenind pățimaș.

8. Pentru aceasta nu numai că a venit Dumnezeu între oameni, ci a venit întrupându-Se din Fecioară curată și sfântă sau, mai curând, Preacurată și Preasfântă, fiindcă a fost mai presus de orice întinăciune nu numai cu trupul, ci a fost fecioară mai presus și de cugetele cele întinate care vin de la pofta trupului. Iar la această Fecioară, luarea în pânțecă zămislire, umbrită de Preasfântul Duh, nu a adus-o pofta trupului, ci bunăvestirea și credința în întruparea lui Dumnezeu, care a biruit orice minte și cuvânt, ca fiind mai presus de rânduiala firii și mai presus de cuvânt, fiindcă nu a stăpânit-o mai înainte vreo învoire pățimașă sau vreo ispitire a poftelor trupesti. Căci aceasta era mereu sălaș Domnului prin rugăciune și prin râvna duhovnicească – „iată roaba Domnului, fie mie după cuvântul tău” (Luca, 1:38) a grăit Fecioara către Îngerul Bunevestiri și luând în pânțecă a zămislit. Așadar, fiindcă tocmai această fecioară a fost găsită vrednică, cea care este cântată și de noi astăzi, pe această pururi fecioară mai înainte de veacuri a rânduit-o Dumnezeu și a ales-o dintre toate fecioarele din veac care au bineplăcut Lui.

9. Și vedeți de unde își are obârșia această alegere! Dintre copiii lui Adam, minunatul Set a fost cel ales de Dumnezeu (Fac. 4:26) pentru frumusețea purtărilor lui și pentru buna pază a simțurilor și pentru

buna cuviință a virtuților, arătându-l pe el ca pe un cer însuflețit, și dobândind pentru acestea alegerea, din care Fecioara aceasta avea să odrăslească, potrivita căruță a lui Dumnezeu celui mai presus de ceruri, care a chemat pe toți oamenii la cereasca înfiere.

10. Pentru aceasta se și numesc fii ai lui Dumnezeu tot neamul lui Set, pentru că din neamul acestuia a binevoit a naște fiul omului pe Fiul lui, fiindcă și Set se tâlcuiește Înviere, sau mai degrabă reînviere cea care este, în primul rând, Domnul care a făgăduit și dăruit viață fără de moarte celor care cred întru El. Dar cât de mare este chipul corespunzător! „Căci Set s-a născut din Eva”, precum ea însăși zice „în locul lui Abel”(Fac. 4:25) pe care l-a ucis Cain pizmuindu-l, iar Hristos S-a născut din Fecioara cu firea, în locul firii lui Adam, pe care pizmuindu-l, l-a ucis începătorul și întâistătătorul răutății. Dar Set nu l-a înviat pe Adam – căci chip al învierii s-a socotit – însă Domnul nostru Iisus Hristos pe Adam l-a înviat căci El este adevărata viață a oamenilor și Înviere prin care și cei de la Set, după nădejde, au fost învredniciți de dumnezeiasca înfiere, fiind numiți fii ai lui Dumnezeu, fiindcă este limpede că întru această nădejde sunt numiți fii ai lui Dumnezeu, adică de la cel dintâi care a chemat numele Domnului care a și primit alegerea. Iar acesta unul și întâiul era Set însuși care, după cum este scris de Moise, „cel dintâi a nădăjduit să cheme numele

Domnului Dumnezeu” (Fac. 4:25) Vedeți că după nădejde a dobândit dumnezeiasca numire?

11. Așadar avându-și obârșia de la acești fii ai lui Adam, alegerea a celei ce avea să fie Maica lui Dumnezeu, după cunoașterea Lui cea de mai înainte, și desăvârșită între neamurile vremii, a coborât până la regele și profetul David și la urmașii tronului și neamului lui. Și fiindcă era deja timpul pentru plinirea acestei alegeri, au fost aleși Ioachim și Ana din casa și din seminția lui David, căci erau fără de copii, fiindcă au trăit în înfrânare și fiindcă erau cei mai buni în ceea ce privește virtutea, dintre cei care își aveau obârșia din David, după neam și după petrecere. Acestora – care prin nevoință ascetică și prin rugăciune, cereau de la Dumnezeu dezlegarea nerodirii lor, și făgăduiau că rodul cel născut se va aduce înainte între copiii făgăduiți lui Dumnezeu –, de la Însuși Dumnezeu s-a făgăduit și s-a dăruit Maica Domnului de azi, astfel ca fiind născută din mulțime de virtuți cea Atotvirtuoasă și din felurite chipuri de înfrânări, Preacurata să ia rod în pânțece, și unind înfrânarea cu rugăciunea și nevoința, să devină născătoare în feciorie, născându-L cu trupul întru nestricăciune pe Cel născut cu dumnezeirea din feciorelnic Tată mai înainte de toți vecii. O întraripare unei asemenea rugăciuni! O neîmpiedicare pe care a aflat-o la Domnul!

12. Însă fiindcă aceia astfel au dobândit prin rugăciune unele ca acestea și au văzut pogorându-se

în faptă dumnezeiasca făgăduință către ei, s-au străduit și ei să-și împlinească făgăduința făcută către Dumnezeu ca niște iubitori de adevăr, iubitori de Dumnezeu și iubiți de El, de îndată ce a fost înțărcată au adus-o înaintea sfântului altar al lui Dumnezeu și înaintea sfințitului Lui Ierarh, pe cea cu adevărat sfântă și fiica Domnului și acum Fecioară și Maică a lui Dumnezeu. Și deși era încă la o astfel de vârstă, fiind plină de harurile cele dumnezeiești și desăvârșit împlinită cu mintea și cunoștința, totuși mai mult decât celelalte care se desăvârșiseră mai înainte de ea, s-a arătat că nu a avut nevoie să fie adusă, ci ea însăși din propriul ei imbold către Dumnezeu printr-o cunoștință nemijlocită, ca și cum i-ar fi crescut aripi de la sine fiind purtată spre sfânta și dumnezeiasca sete și dragoste și având o asemenea vrednicie, prin ea însăși, a aflat calea și sălășluirea în Sfânta Sfintelor.

13. Iar când a cunoscut arhiereul Domnului că de la sine copila avea harul cunoștinței lui Dumnezeu, mai mult decât toate celelalte, se cuvenea să o și învrednicească mai mult decât pe toate celelalte, de sălășluirea în Sfânta Sfintelor și să-i încredințeze pe toți de aici prin cele petrecute, de dragostea ei și de conlucrarea și alegerea lui Dumnezeu, care a trimis acolo de sus prin îngerii săi negrăită hrană Fecioarei, prin care a întărit-o cu firea în lucrarea celor mai bune, pe cea care era și cu trupul mai curată și mai presus și decât cele netrupești, păzind-o

și desăvârșind-o. Având cugetele cerești și supuse, nu numai că a intrat simplu în Sfânta Sfintelor, ci și sălaș a aflat acolo, ca una care a fost închinată lui Dumnezeu, nu pentru o perioadă de puțini ani, deoarece prin ea cerurile se vor deschide la vremea potrivită pentru a fi date spre sălaș veșnic celor care cred nașterii ei minunate.

14. Așadar pentru aceasta cea aleasă între cei aleși din veac, arătându-se ea însăși Sfânta Sfintelor, ca cea care a avut trupul mai curat și mai dumnezeiesc decât cele mai curate duhuri, încât să se arate nu numai primitoare a dumnezeieștilor cuvinte, ci și primitoare a Însuși Cuvântului celui Unul născut și ipostatic al Tatălui celui fără de început -, a fost astăzi în chip preadrept așezată în cel mai de taină altar, ca o comoară a lui Dumnezeu folosită la vreme, așa cum s-a și întâmplat, pentru îmbogățirea și înfrumusețarea mai presus de frumusețe și decât toată frumusețea. Pentru aceasta se slăvește ca Maică și Fecioară, în toată puterea cuvântului și înainte de naștere și după naștere. Iar noi, cugetând adânc la mântuirea noastră ce s-a lucrat nouă prin ea, să aducem ei mulțumire și cântare din toată puterea. Căci femeia cea plină de recunoștință despre care se pomenește în Sfânta Evanghelie că, auzind și numai puțin din cuvintele mântuitoare ale Domnului, i-a dat în schimb slavă maicii Lui, fericind-o, cu glas mare din mulțime, a strigat către Hristos zicând: „fericit pântecul care te-a născut și sânii la care ai

supt” (Luca, 11:27). Iar noi toate cuvintele vieții veșnice avându-le scrise de la aceasta și nu doar câteva cuvinte, ci și minunile, și patimile și prin ele, învierea din morți a firii noastre, și înălțarea la ceruri, și viața cea fără de moarte făgăduită nouă și, mântuirea cea fără de schimbare, cum nu vom preamări cu laude și nu vom ferici fără încetare pe maica celui ce ne-a adus nouă mântuirea, maica Dătătorului de viață, prăznuind și zămislirea și nașterea și mutarea sălășluirii ei în Sfânta Sfintelor?

15. Dar acum să ne mutăm și noi înșine cu mintea de la pământ la cele înalte și să ne schimbăm de la trup la duhul. Să ne întoarcem dorul de la cele vremelnice către cele dăinuitoare. Să ne înțeleptăm plăcerile cele trupesti care se nasc ca o atracție în suflet și care după puțină vreme se trec, să râvnim la darurile cele duhovnicești. Astfel încât să rămânem fără de prihană. Să smulgem din vârtejul cel de jos obișnuința trupului nostru și cugetul să îl ridicăm la sălașurile cele cerești, în Sfânta Sfintelor de acolo, înlăuntrul căreia și Fecioara locuiește acum.

16. Căci astfel ajung la ea în chip folositor pentru noi, cu o îndrăznire bineplăcută lui Dumnezeu și cântările noastre de laudă și rugăciunile noastre către ea și, dobândind-o mijlocitoare pentru bună-tățile cele prezente și cele viitoare și dăinuitoare, să fim fii moștenitori, cu harul și iubirea de oameni al Celui născut dintr-însa pentru noi, al Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia se cuvine slava, cinstea

și închinăciunea, împreună cu Cel fără de început
Părinte al Lui și cu Cel împreună veșnic și de viață
făcătorul lui Duh, acum și pururi și în vecii vecilor.
Amin.

La intrarea în Sfânta Sfintelor și despre
viața după chipul lui Dumnezeu petrecută
acolo a Preacuratei Stăpânei noastre
de Dumnezeu Născătoarei și pururea
Fecioarei Maria

1. În lucrurile care depășesc puterea omenească, fie că trebuie să ridice greutatea, fie să se întreacă în discursuri cu cei care sunt cu totul neputincioși în fiecare din cele două domenii, cei care sunt superiori, fie prin puterea trupului, fie prin iscusința cuvintelor, ajung la un rezultat egal cu cei întru totul neputincioși, fiindcă nici unii, nici alții nu ar duce la bun sfârșit lucrul, nici nu ar atinge vreodată scopul propus. Ar fi cu neputință cuiva a atinge cu mâna stelele, chiar de ar fi uriaș și ar putea să își întindă mâna mai mult decât toți ceilalți, precum ar fi cu neputință aceasta și celor mici de statură, fiindcă și unii și alții, deopotrivă, sunt egal depărtați de acele înălțimi eterice, tot așa cei vestiți prin elocința lor – când este vorba de lucruri mai presus de cuvânt, cu nimic nu sunt mai buni decât cei cu totul neiscușiți în arta de a vorbi. Căci cine oare, încercând să se

ocupe de acele lucruri în fața cărora orice cuvânt pălește, nu se va arăta doborât de mărimea lor adioma acelora care sunt cântați în mituri că pot ei singuri să susțină greutatea universului întreg, sau în chipul acelor alcătuitori de mituri, potrivit cărora ar fi cu puțință oamenilor a încerca singuri prin ei înșiși să deschidă drum către cer, până într-atât sunt rătașiți de adevăr, pe câtă este neputința cugetelor și cuvintelor omenești a atinge Cuvântul dintâi, fiind un lucru mai presus de lume și de cele pământești și din jurul pământului, fiind una cu cele dumnezeiești și fiind socotit de un chip cu Dumnezeu.

2. Dar mai presus de cea mai înaltă culme a tuturor sfinților, este Maica lui Dumnezeu care trece – pentru a grăi ca în Psalmi –, „spre locașul cortului celui minunat” și care a intrat în Sfânta Sfintelor „în glas de bucurie și de laudă” (Ps. 41:4,5) și în răsunetul cântărilor dumnezeiești pe de o parte, al celor care o însoțeau atunci și, pe de altă parte, al nostru al celor care acum o sărbătorim. Deci este mai presus și de această înălțime a sfinților din ceruri, nu numai fiindcă nici unul dintre toți nu ar putea vreodată să ajungă la vrednicia de a cânta cum se cuvine – dar nici toți laolaltă, chiar de s-ar întâmpla să fie reuniți într-unul, fiind toți o singură gură – pe toți câți au fost mântuiți prin Fiul ei. Și chiar dacă toată zidirea ar fi lăsată să îi aducă slava corespunzătoare celei care este Maica Ziditorului a toate, cum ar putea fi de vreun folos laudele noastre, față de

măririle aduse de Fiul ei, încât chiar de vei socoti pe toți la un loc, și nu va fi totuși decât puținul unei picături de ploaie față de oceanul negrăit al slavei? Astfel, cât de mult depășește puterea mea și cât de mult mă abțin să socotesc că voi găsi cuvântul de laudă care să fie pe potriva desăvârșirii Maicii Domnului după virtute și celei care este cu adevărat mai fericită și mai bună decât toate sau decât întreaga zidire.

3. Cum dar altfel aș putea să împlinesc dorul și cum îmi voi face datoria, sau cum voi mărturisi harul atâtor nesfârșite daruri care vin de la ea peste mine decât înălțând cântare ei din toate puterile? Căci dorul înalță iar datoria constrânge, atât pentru voi cât mai ales pentru mine. Iar harul primit făgăduiește și, în cele ce urmează, iertarea care vine de acolo iar iubirea de oameni a acestei Mirese pururea fecioare este neîncetată, precum o inimă care străbate pe toți supușii, ca și cum le-ar cuprinde pe toate și le-ar păstra pe toate întru sine, fiind aproape mereu prezentă pentru cei care o cheamă, prin neobosita ei mijlocire lucrătoare și atotfolositoare, către Cel Ce S-a născut dintr-însa Dumnezeu, mijlocire care în chip proniator le împlinește pe toate, atâtea câte putem cunoaște din bunătățile cele revărsate peste noi de către ea și pe care noi le vom zări cunoscându-le, și din cunoștință având mai înțărîtă credința.

4. Pe aceasta și eu o chem cu toată puterea credinței, nădăjduind ca până în sfârșit să o am drept

ajutor, cufundându-mă în noianul minunilor sale. Iar pentru voi toți câți sunteți adunați în jurul nostru acum precum și pentru cele ce vor urma pe parcursul acestui cuvânt, nu este nevoie să mă justific. Dar vă veți arăta cu ușurință îngăduitori dacă veți ține seama și de vorbitor, de pricini și de măreția subiectului. Dar mai ales fiindcă fiecare dintre voi aveți nevoie de la toți de îngăduință ori de câte ori aduceți Maicii Domnului felurite cântări – și ar trebui să îi aduceți cât mai multe, cu toții fiind îndatorați să îi aducem prinos Maicii Domnului, laolaltă și fiecare în parte, prin noi înșine și în conlucrare unii cu alții – aducându-i deci datorata laudă dar cunoscând totodată că nu suntem vrednici să o cântăm. Prin urmare, însoțindu-ne în cântările închinare ei din orice veac, cele din fiecare ceas și din fiecare zi, împlinim fără încetare dumnezeiescul și melodiosul cor în jurul celei ce s-a făcut cămară de nuntă cerească.

5. Vino, așadar, dumnezeiască oștire, teatru sfânt, ceată în unimea Duhului ceresc, lucrați împreună cu mine cuvântul și însușiți-l nu numai deschizându-vă urechile și tinzând și mintea odată cu ele, ci aducând în ajutor și rugăciunea curată. Astfel încât Cuvântul Dumnezeuului celui de sus să-mi dea ajutor să grăiesc cuvintele pentru maica Sa, ca nu cumva cel ce cântă să cânte fals, ci să-mi dea să execut cântarea ca ceva armonios pentru urechile iubitoare de cuvântări dumnezeiești. Este deci trebuință de îmbelșugatul ajutor al lui Dumnezeu, atât pentru cei

ce se înhamă la acestea, care sunt lucrarea numai și numai a inspirației de acolo, cât și pentru aceia care din veac au adus cele mai potrivite și mai desăvârșite cuvântări. Căci orice percepție a simțurilor, precum și a celor simțitoare, Dumnezeu le-a sădit la început în pământ, și fiindcă nicidecum nu exista ceva dintre cele aflate în puterea simțirii care să poată cuprinde mintea, l-a zidit pe om cuprinzător al minții. Fiindcă iarăși – deși a dat neamul omenească, a descoperit Apostolului că nu se găsește nici unul dintre aceștia care să-L poată cuprinde pe Dumnezeu „prin Care toate și din pricina Căruia toate s-au făcut” – a făcut pe această pururi fecioară, acum după cum a binevoit mai apoi, ca să zică așa, Împărăție a Lui spre plinirea în trup a dumnezeirii, dumnezeire arătată printr-o mare și cuprinzătoare curăție dar nu numai cuprinzătoare, o! preaslăvită minune! ci și născătoare și săvârșitoare a dumnezeieștii înrudiri a tuturor oamenilor, a celor de dinainte de ea și a celor de după ea.

6. Căci fiind alese de Dumnezeu două neamuri din tot veacul, Născătoarea de Dumnezeu a stătut la mijlocul acestora apărând în chip descoperit, ca o podoabă însuflețită a toată frumusețea, icoană însuflețită a toată virtutea, sălașul și încununarea harurilor omenești și dumnezeiești și, ca să spunem așa împreună-folositoare cerului și pământului și tuturor celor mai presus de ele. Căci aceasta este cea mai dumnezeiască întâistătătoare a Israelului celui duhovnicesc,

– care este același lucru cu a spune desăvârșirea neamului creștinesc – fiind pricina Celui mai presus de toată pricina, prin Care a răsărit tot neamul pământesc și care i-a făcut pe toți cerești, arătându-i duh în loc de trup, și făcându-i fii ai lui Dumnezeu. Iar cât privește Israelul cel după trup, din care s-a născut după trup, la atâta slavă i-a adus pe strămoși, încât pentru ea au fost făcuți și părinți ai lui Dumnezeu. Dar mai ales, ca să spun ceva mai cuvenit despre cât de mare este vrednicia acestei Fecioare Mireasă, nu numai că a mijlocit pentru neamurile cele alese, dar a stat între Dumnezeu și tot neamul omenesc, pe Dumnezeu făcându-L Fiu al Omului, iar pe oameni făcându-i fii ai lui Dumnezeu. Singură această maică prin fire, dar biruind rânduiala firii, L-a născut pe Dumnezeu și prin negrăita ei naștere s-a făcut Împărăteasă a toată zidirea din lume și mai presus de lume „căci toate prin El s-au făcut și fără El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut.” (Ioan, 1:3)

7. Iar însemnele acestei Împărății nu sunt gătirea cu coroane, pentru mulți neatinse, pietrele prețioase sau purpura și veșmintele alese și podoabele împărătești cele schimbătoare, pe care le caută cei care vin din pământ și care nu pot să se desprindă de cele pământești și al căror suflet este mai degrabă stăpânit de mantia împărătească, decât sunt ei purtători de mantie împărătească. Iar acele semne ale Împărăției cerești care este Maica Domnului

sunt negrăitele și nebănuitele haruri, puterile și energiile cele mai presus de fire care se îndreaptă sus și mai presus de cerurile acestea ordonate. Apoi sunt profețiile și dumnezeieștile așezăminte care au îndreptat spre mai bine legile firii, venirea Duhului Sfânt și umbrirea dumnezeiescului Duh, luarea în pântece și zămislirea cea mai presus de fire în feciorie, deșertarea Cuvântului lui Dumnezeu, nașterea în feciorie a pururea Fecioarei și, minunea minunilor! deschiderea pântecelui prin nașterea fără sămânță bărbătească a pruncului, ci păzind neatinse și fără a rupe pecetea fecioriei.

8. Cine ar putea, nu spun să se cufunde în adânc, ci măcar să privească în altarul cel cu adevărat și cu totul nepătruns și să ajungă dinaintea ușilor sălașului întru care s-a pogorât să locuiască Cel Care își are sălașul mai presus de toată firea, Împăratul cerurilor, Domnul Domniilor, Cel Care prin fire are asupra tuturor nesurpată putere? Ce cuvânt s-ar putea apropia cât de puțin de această vrednicie și dacă i s-ar îngădui aceasta, să istorisească cele ale ei și cele despre ea, cele mai dinainte și de după negrăita ei naștere? Cine deci ar putea exprima în chip vrednic aducerea de sus a negrăitei hrane, solia cea din cer a magilor care ajungeau spre închinare de departe, slavoslovia făcută de îngeri unind pe cele cerești cu pământul și împreună adunându-se, ca supuși ai Împărătesei a toată lumea. Căci și mai înainte de toate acestea încă, și pentru acestea, profeții ale profeților

celor primitori de Dumnezeu, au vestit mai dinainte faceri de minuni și prin cuvinte învăluite însuși marea minune care avea să vie. Așezăminte ale Duhului în multe feluri au preînchipuit adevărul care avea să fie. Schimbări ale neamurilor și lucrurilor au deschis cale săvârșirii acestei noi taine, însemnând făgăduința lui Dumnezeu către Ioachim și Ana că vor naște la bătrânețe, ei care din tinerețe au fost fără copii și făgăduința acestui minunat cuplu, către Dumnezeu, că vor dăruia înapoi Dăruitorului pe cea dăruită. După această cu adevărat datorată și dreaptă făgăduință este și drumul la dumnezeiescul templu cu cea închinată lui Dumnezeu, ca și neobișnuita intrare a Împărătesei acesteia în însăși Sfânta Sfințelor, care era locașul consacrat lui Dumnezeu și de unde le vorbea arhiereilor care, la timpul convenit intrau acolo o singură dată, în vreme ce fecioara maică în vârstă de trei ani a intrat și a rămas acolo pentru noi.

9. Pentru aceasta și noi prăznuim azi, privind răsplata de folos comun pentru înfrânarea cea neînfruntată – pogorârea cea mai presus de fire a lui Dumnezeu pe pământ prin ea și preaslăvită urcarea noastră la ceruri prin El, căci acolo dumnezeiasca pruncă sălăsluită în Sfintele Sfințelor în care nu se putea intra, înalte „suișuri în inima sa a pus” (Ps. 83:6) și ajungând până la ceruri, cu adevărat, de acolo pe Stăpânul cel mai presus de ceruri l-a atras către noi. Acolo „toată slava fiicei Împăratului este

înălăuntru” (Ps. 44:15) după cum este scris, fiindcă a întrecut pe toți oamenii; prin negrăita frumusețe a curăției cuvenite ei, întocmai cum din strălucirea aurului, Ziditorul a ales-o să-Și gătească un chip de împreună-fire cu El Însuși, acela al făpturii Sale, făcându-Se după asemănarea oamenilor – o, negrăită iubirea Ta de oameni, Stăpâne! – pentru ca să armonizeze zidirea Lui cu vrednicia Ziditorului.

10. Vedeți împletirea cununilor fecioriei? Vedeți de cât comun folos este această porfiră împărătească? Fiindcă Fecioara nu prin vreo întâmplare a fost făcută Împărăteasă a toate, având stăpânire asupra celor care după fire erau de o cinste cu ea, și nici nu și-a adăugat sieși nimic din ceea ce este mai bun după nume și nici nu și-a făcut supuși din cei de un neam cu ea după rânduielile pământești, care fac să se deosebească cei de jos după înălțimea rangului, iar nu după dreptate. Ci pe toți cei inferiori ei îi ridică prin ea, arătându-l, pe cel ce ascultă, ceresc în loc de pământesc, ea însăși – având parte de cea mai înaltă cinste și putere și de cea mai aleasă vrednicie din ceruri – a fost rânduită Împărăteasa cea mai înaltă peste cele înalte și preafericită a fericitului neam, strălucind pretutindenii cu trupul și sufletul, dumnezeieștile și preacuratele mărgăritare. Căci precum Dumnezeu a voit să plăsmuiască un chip a toată frumusețea, și să arate în el, în chip preacurat, și oamenilor și îngerilor, puterea Lui cu privire la acestea, pentru care a zidit lumea tuturor celor văzute și

nevăzute comună oamenilor și îngerilor sau mai degrabă împletind cununa tuturor harurilor dumnezeiești și omenești, tot astfel frumusețea cea preaînaltă care cu adevărat împodobește atât de frumos cele două lumi, le-a împodobit împreunându-le pe toate, dar și deosebindu-le pe toate, arătându-ne nouă, prin Maica luminii, un chip extraordinar al puterii creatoare, care vine numai de la El.

11. Adică, așa precum la început, când a pus luminătorul cel mare ca stăpânitor al zilei, mai întâi a creat o lumină fără izvor, răspândită pretutindeni și abia după aceea a făcut să apară ca sursă discul soarelui, la fel și pe această pururi fecioară și dumnezeiască maică, a arătat-o far al negrăitei lumini a toată virtutea, fiindcă mai întâi binele a fost revărsat tuturor, și numai apoi s-a reunit mai presus de minte și de cuvânt întru ea care întrecuse deja chipul a toată virtutea. Așadar cele care sunt de ajuns celor mai buni din veac, au fost împărțite ca să fie cei mai buni, dar toate cele cu care sunt dăruite, fie că e vorba de îngeri, fie de oameni, sunt totuși în parte. Numai ea pe acestea le primește în întregime, pe toate avându-le desăvârșit și îmbelșugat cât nu se poate spune. Și astfel din prisosința darurilor sale izvorăște și către cei care o cinstesc pe ea harul cel îmbelșugat, dăruind însuși faptul de a fi înălțați până la ea, care este însuși discul atâtor mulțimi de haruri și împărțind cu dărnicie, din bunătate, cele mai bune daruri. Așadar niciodată nu va înceta să arate milă

față de toți oamenii și să ne dăruiască nouă toate binefacerile ei și desăvârșita bogăție.

12. Dar dacă va cerceta cineva obârșia și călăuzirea către toată bunătatea, va mărturisi că această Fecioară este în virtute, pentru cei ce trăiesc după virtute, ceea ce este soarele în lumina sensibilă pentru cei care trăiesc sub lumina lui și că tot ceea ce s-a petrecut la început, este o prefigurare și un chip al celor săvârșite mai apoi în chip negrăit în aceasta. Iar dacă vom privi către soarele care a răsărit oamenilor din ea neînchipuit, Care are și supra-are prin fire toate cele dobândite de ea prin har, așadar, dacă vom ridica ochii minții noastre către acest soare, îndată cer ni se arată Fecioara, atât pentru cei de sub ceruri, cât și de deasupra, dobândind moștenirea tuturor bunătăților, fiind cu atât mai strălucitoare în chip dumnezeiesc decât cei dăruți cu haruri de El, precum mai mare decât soarele este cerul, dar decât cerul mai strălucitor este soarele.

13. Care cuvânt oare va putea descrie frumusețea strălucirii tale, Maică a lui Dumnezeu, Preacurată Fecioară? Căci nu este cu puțință a exprima darurile tale prin cuvinte sau cugetări. Toate covârșesc și minte și cuvânt. Și totuși ne este îngăduit să te cântăm pe tine, fiindcă ne primești cu iubire de oameni. Căci tu ești binecuvântat sălaș al tuturor harurilor și plinirea a toată frumusețea și bunătatea, boltă însuflețită a virtuții și a bunătății, ca una care singură între toți te-ai învrednicit de toate harurile

Duhului Sfânt și mai mult decât atât, singură, în chip de neînțeles, ai avut în pântece sălășluit pe Cel întru Care se află comorile tuturor acestor haruri și fiind pentru El cort neînțeles și atâta grijă arătându-i de copil, încât să fii primită să locuiești în același cort cu El din vârsta copilăriei, arătând încă de atunci, prin atâtea lucruri neînțelese, că ești chivot nestrămutat al tuturor harurilor.

14. Astfel s-a arătat mai mare decât toți oamenii din toate timpurile, învrednicindu-se de mari daruri, încât și părinții care au născut-o i-a avut mai presus de înțelegere după cum mai de neînțeles a fost și petrecerea în Sfânta Sfintelor și mai presus de înțelegere decât toate și covârșind toate, a fost nașterea cea fără de bărbat. Căci fiind înzestrată cu acele făgăduințe de la Dumnezeu și de la oameni – adică a celor ce au născut-o pe ea – căci aceștia, bine făcând, au împlinit la rându-le făgăduința lor către Cel de la Care au primit făgăduința, iarăși dăruind-o Acestuia pe cea închinată – iar tu, fiind înfrumusețată, la rându-ți ai înfrumusețat, la vreme toată lumea cu făgăduințele cele mai presus de lume. Căci într-adevăr, după puțină vreme ție ți-a fost făgăduit Însuși Acela, prin Care și pentru Care a fost făcută o așa de mare făgăduință, ca întru tine să se îplinească făgăduințele făcute din veac prietenilor lui Dumnezeu și minunile și descoperirile din vederile și tainicele arătări care sunt ca niște negrăite chipuri. Căci singură între toți ai atins desăvârșita

contemplare, covârșind firea noastră comună tuturor prin unirea cu Dumnezeu, nu numai prin negrăita naștere, ci și prin comuniunea în bine cu El, după ce ai ajuns la înălțimea curăției.

15. Trebuia așadar ca cea care va naște „pe cel împodobit cu frumusețea mai mult decât fiii oamenilor” (Ps.44:3) să fie și ea tuturor într-o toate neîntrecută și să fie gătită încă din copilărie cu minunata frumusețe, potrivită ei într-o totul, încât, din asemănarea arătată într-o ea cu El, să fie recunoscut Fiu al Fiicei pururea Fecioare și orice ochi ar fi văzut-o să o mărturisească pe ea începutul după trup al Celui fără de tată. Căci cum și ce rațiune ar avea ca Cel Ce ține universul întreg numai prin cuvânt și Care îl împodobeste cu multe chipuri de frumuseți, să nu transmită, dintotdeauna și deplin, această putere creatoare de frumusețe și aceleia prin care Însuși urma să o aibă după firea pe care a asumat-o și de la care știa că iarăși o va primi în schimb mai târziu? Așadar, pentru aceasta, Cel Care îmbracă crinii câmpului mai frumos decât mantia împărătească a lui Solomon, însuși pe Fecioara din care avea să îmbrace veșmânt trupul omenesc, în chip mai presus de fire, astfel a împodobit-o, făcând-o vrednică de admirație tuturor, dumnezeiesc sălaș a toate bunătățile și frumusețile, laolaltă și a fiecăreia în parte. Singură între toți oamenii din veac nu s-a arătat într-o nimic lipsită de ceva, ci pe toți într-o toate i-a întrecut cu mult peste măsură, pe cât cerul față de

pământ, astfel încât să ni se arate și nouă ca unii care stăm departe, – precum astronomii care pot vedea de departe stelele – să privim întins către cele ale ei.

16. Așadar dacă cineva ar spune că din această pricină a fost adus neamul oamenilor la ființă de către Dumnezeu, pentru ca, văzând cerul și pământul cu toate cele ce sunt într-însele ca lume a celor văzute, prin aceasta, să-și ridice mintea la frumusețea celor nevăzute și să cânte pe Dumnezeu, creatorul a toată făptura celor văzute și nevăzute, nu cumva cu atât mai mult ar spune cineva că cea cântată de noi astăzi și mai mult a fost născută anume pentru aceasta: ca printr-o minune să îi aducă să creadă în Creatorul pe cei care privesc către ea, minunea minunilor, pe care a strălucit-o cu multe feluri de frumuseți, luminând mai mult decât luminătorii și decât mințile cerești? De bună seamă: căci dacă „toată slava fiicei Împăratului este înlăuntru” (Ps. 44:15), cele din afară ale ei nu sunt în discordanță, ci se armonizează și sunt prietene cu cele dinlăuntru în chip minunat.

17. Or, știind acest lucru, vei cunoaște că tot către aceasta tinde și mintea profetului. Căci nu spune înlăuntru, ci că dinlăuntru este toată slava fiicei Împăratului, adică a luminii dinlăuntru revărsată spre cele dinafară, arătând tuturor celor ce văd de la înălțimile cuvenite ale nepătimirii buna întocmire zăvorâtă înlăuntru și astfel, fiind cu adevărat plină

de toată frumusețea, a arătat feciorelnic suflet. Căci dacă dreptul Iosif pe bună dreptate este numit preafrumos, cum nu va fi vrednică de această numire cea atotcurată? Cum dar nu va fi diferită în frumusețe de acela precum se și deosebește fecioria de înfrânare și încă o feciorie care întrece și pe cei netrupești, pe atât diferă înfrânarea de orice har și orice virtute sălășluite într-un suflet împreună cu desăvârșit curata feciorie. Așa încât Iosif nu s-a conformat pururi numelui, căci era preafrumos numai cu trupul, dar ea are cu adevărat potrivit numele de frumos și la tot binele din suflet și cu privire la frumusețea sălășluită într-un trup preacurat, arătându-se celor, care o văd pe ea ca și noi, în cele din afară, iar celui ce vede în duhul profeției făcându-i-se cunoscută în cele lăuntrice.

18. Așadar, având dumnezeieștile haruri și toate câte sunt daruri de la sine ale firii, ca să zic așa, adică din pântecel maicii sale, nu ca și când ar fi trebuit să i se adauge ei ceva de la o altă fire – fiindcă socotesc că astfel trebuie să numim pe cele pe care le deprindem prin învățătură – a știut că este adusă ca la niște dascăli spre a învăța, dar fiind condusă de minte s-a arătat mereu ascultătoare lui Dumnezeu, iar îndrumările cele de la oameni le-a lăsat cu desăvârșire și astfel a primit înțelepciunea cea nestricăcioasă de sus, la o vârstă la care părinții de obicei îi încredințează educatorilor și retorilor pe copiii lor – care nu vor aceasta din pricina vârstei fragede – în

vreme ce ea însăși a fost închinată lui Dumnezeu în Sfânta Sfintelor nepătrunsă, ca în niște minunate palate împărătești, unde petrecea ca un tron însuflețit împărătesc, mai înalt decât orice postament, un tron potrivit prin virtuți cuvenite unui astfel de Împărat care șade pe el.

19. Dar fiindcă nu trebuia expusă tuturor privirilor această cămară împărătească, precum mărturisesc și Scripturile care spun că Dumnezeu „locuiește întru lumină neapropiată” (Tim. 6:16), adică nevăzută, – fiindcă, așadar, nu trebuia să aibă întreaga petrecere a vieții cunoscută de toți, cortul în care s-a sălășluit pe pământ Cel Preaînalt, Sfânta Sfintelor, cortul Numelui dumnezeiesc, cum o numește David, încă din copilărie a fost adus să fie sălaș, Maicii Domnului. Căci unde era mai potrivit cu adevărat să sălășluiască decât în Sfânta Sfintelor? Căci unde în altă parte ar fi fost mai bine ca să fie pus adevăratul cort al lui Dumnezeu? Și cum nu s-ar fi pus cortul cel adevărat în cortul care a preînchipuit-o? Cort întru care a sălășluit Cel ce pe toate cu adevărat le-a întemeiat, adevăratul Împărat, Stăpânul stăpânitorilor, Cel care se încinge cu minunata și felurita mantie care se descoperă prin firea cea zidită și nezidită; cort luminat nu de strălucirea metalelor, ci plin de strălucirea harurilor celor raționale; cort cuprinzând în el nu doar chipuri ale celor netrupești sau trupești de la început, ci un cort care poartă în sine însuși negăritele fulgerări suprafirești ale curăției

inteligibile, cunoștința cea de un chip cu Dumnezeu, strălucirea fecioriei celei bineplăcute lui Dumnezeu, precum și strălucirile tuturor bunătăților vrednice de Dumnezeu și, ca să spun pe scurt, cu adevărat locașul Lui Dumnezeu Cel Care pe toate le ține?

20. Pentru ea, așadar, Moise, mai dinainte văzând că va fi locașul lui Dumnezeu cel însuflețit, a ridicat cortul acela, și pentru ea mai dinainte a pregătit pe cele inaccesibile – Sfânta Sfintelor – și învățând de la Dumnezeu cele viitoare cu privire la ea, a fost învrednicit de cuvintele acelea grăite mai presus de fire, arătând mai dinainte tuturor vrednicia ei cu fapta și cuvântul, și felul în care le-a covârșit și le-a mutat pe toate încă din fragedă pruncie. Căci nu numai prin felul de viață a avut fiica lui Dumnezeu, Fecioara, locașul cel mai vrednic de sus pentru ea, datorat dobândirii unei vrednicii mai înalte decât aceea de a sălășlui în cort mai presus de toți, fiindcă prin vrednicia petrecerii sale depășise pe toți – și prin felul în care a adus mai dinainte și o mărturie vie cu privire la marea taină ce avea să fie pentru ea. Căci a primit locul afierosit numai lui Dumnezeu, numai Lui spre petrecere, și de unde Domnul împărtășea dumnezeieștile Sale voiri prin Moise și Aaron, pentru cei care se apropiau de la mare distanță, împreună cu ei și după ei, după vrednicie, și unde aceia credeau că locuiesc neîncetat acele mijlociri. Tocmai acest locuiesc, care era numai spre propria Lui petrecere, l-a primit, în chip de neînțeles, și

pentru puțini ani, copila lui Dumnezeu, arătând astfel, celor ce au minte și mai dinainte propovăduind, că ea însăși avea să fie cu totul adevăratul altar și locaș de petrecere a lui Dumnezeu și jertfelnic al Aceluia, locaș de taină, fără de asemănare mai bun, al celei mai de sus înălțimi a tainelor Duhului Sfânt.

21. Pe lângă cele spuse, a dat o însemnată și tăcută mărturie celor ce înțeleg că nu întâmplător a ales o viață în liniște și desprinsă de toți. Căci dacă Sfânta Sfintelor este nevăzută privirilor tuturor și desăvârșit închisă tuturor oamenilor și separată printr-un perete de toți și de toate și înconjurată de catapetesme iar la porțile din față acoperită cu vâl și cu acoperămintе, nimănui deschise, afară numai arhierului după rânduială, dar și acestuia o dată pe an, când el se punea înaintea lui Dumnezeu făcându-l milostiv pentru sine însuși și pentru toți cei de afară, cum oare cea care este masa purtătoare a hranei celei îngerești și țarina cea pururea roditoare și, mai mult decât atât, țarina pomului veșnic, jertfelnicul comun al întregului neam omenesc, la care o singură dată în toți vecii a intrat cel mai dumnezeiesc arhieru și „singurul pe care se cuvenea să-l avem” – după cuvântul Apostolului (Evr. 6:20; 7:26) – și prin care S-a făcut Mijlocitor și în chip nedespărțit a unit pe Dumnezeu cu oamenii, cum oare această comoară feciorelnică nu ar fi fost ținută în cele mai ascunse, ca să petrecă o viață nevăzută tuturor oamenilor?

22. Și dacă de sfinții cei din vechime „lumea nu era vrednică” (Evr. 11:38) cum oare ar fi putut fi vrednică de ea care este mai înaltă și decât sfinții îngeri din ceruri? Înțelege și din aceasta cât de mare este înălțimea acestei Fecioare; căci aceia au fugit de petrecerea împreună cu oamenii, precum Însuși spune: „în munți și în pustietăți și în crăpăturile pământului”, iar acesteia i-a fost dată spre sălășluire Sfânta Sfintelor întru care a fost îngăduită să locuiască această preacurată fecioară când încă nici nu trecuse de vârsta primei pruncii, deși s-a arătat că este mai înțeleaptă decât cei care au ajuns la vârsta deplinei înțelepciuni, precum va arăta și urmarea acestui cuvânt.

23. Căci fiind dăruită de la Dumnezeu și lui Dumnezeu și asta mai înainte de nașterea ei – și cum ar fi putut să nu fie astfel cea care din veac a fost rânduită să fie sălaș Ziditorului veacurilor? – așadar dăruită fiind lui Dumnezeu și rod al rugăciunii și cererii dreptților – o! ce aripi ale rugăciunii aceleia, o! câtă trecere pe care a aflat-o la Domnul! o! ce inimi ale acelora atâta de nepătate încât au adus lui Dumnezeu o astfel de rugăciune, care la atâta har a ajuns și la atâta dăruire de la Domnul! – așadar rodul unei astfel de rugăciuni fiind Fecioara, a fost adusă de părinții ei Dătătorului iarăși ca o ofrandă iubită, prin rugăciune – o! minunată pereche ! o jug binecuvântat împreună arând și dar aducând sălaș mai râvnit decât cerurile –, așadar s-a

adus ca dintr-o sfântă rădăcină care a odrăslit mlădiță preasfântă, vlăstar care prin mărimea vredniciei a ajuns până la cer, mlădiță care a odrăslit floarea cea mai dinainte de veci și neveștejită, mlădiță care a odrăslit pe Cel Care numai prin Cuvânt a odrăslit toată firea. A fost adusă deci mlădița aceasta altoită – vino, David, strălucind ca să spui prin armonioasă cântare în alăută – „ca un măslin roditor în casa lui Dumnezeu” „ca un pom” al tainelor lui Dumnezeu care „rodul său își va da la vremea sa” și care va rodi negrăit „lângă izvoarele apelor” Duhului (Ps. 1:3).

24. S-a adus închinată lui Dumnezeu de către cei care au născut-o, Maica lui Dumnezeu, nu o copilă, nu o tânără, sau fiind doar cu puțin mai mică, ci abia de trei ani și până mai ieri sau alaltăieri, încă mai era alăptată la sânul maicii sale. Dar încă de la această vârstă, Fecioara a arătat cele de cuviință celor care știu să judece drept. Căci cu negrăită veselie s-a arătat această înaintare. Și fiind deja aproape de ușile din fața Templului, tinere de bun neam, îmbrăcate potrivit neamului, au întâmpinat-o cu făclii, și, astfel, cu mult alai fiind cinstită, după cuviință, au însoțit-o cu osârdie către cele dinlăuntru și, prin aceasta, Fecioara a arătat limpede că simțea mai bine decât toți cele săvârșite pentru ea și cele ce rămâneau să fie plinite. Preacinstită atunci și plină de haruri și admirată de toți pentru frumusețea și purtarea cuvenite și pentru maturitatea cea plină de

înțelepciune, amestecându-se printre celelalte în bună rânduială, cum n-ai spune, iar apoi, adăugând la rânduială și rîvna, și înlocuind zăbava cu graba, iuțind pasul, a înaintat, depășind corul fecioarelor care făceau cerc în jurul ei, lăsând în urmă pe cei care o aduceau, așa ca să se împlinească limpede cuvântul Psalmului acela „Aduce-se-vor Împăratului fecioare în urma ei, prietenele ei se vor aduce ție, aduce-se-vor într-o bucurie și veselie, aduce-se-vor în palatul Împăratului” (Ps. 44:18)

25. Dar încă și Arhiereul a arătat la întâmpinare cuvântul acela profetic grăit într-o totul despre ea: „ascultă, fiică, și vezi, și pleacă urechea ta și uită poporul tău și casa părinților tăi, și va dori Împăratul frumusețea ta.” (Ps. 44:12,13) a stat puțin cu bunăcuviință, Fecioara, luând seama la cele auzite, și de îndată a lepădat în urmă toate, părinți, doici, jocurile copilăriei, despărțindu-se ea însăși de cei dimpreună cu ea, singură între toate în chip strălucit și strălucitoare, s-a apropiat de ierarh, privind către acesta cu încântare, cu blândețe, și așa, cu graiul peltic și cu purtările stângace pe care le avea potrivit vârstei, s-a încredințat desăvârșit pe sine lui Dumnezeu, prin aplecarea firească către El.

26. Dar oare nu de mirare sunt unele ca acestea? Cum oare cea care era numai de trei ani, s-a încredințat cu totul Celui Care printr-o mai mare pronie a îndreptat căile ei, și, într-o cunoștință, a distins între fire și ziditorul firii și a acordat cea mai

mare cinstire cuvenită celui mai Mare peste toată făptura? Cum oare a preferat pe Dumnezeu în locul brațelor mamei și ale tatălui, și între toate cele ale casei, a aflat mai de cinste altarul lui Dumnezeu și pe ierarhul Lui, nefiind atrasă înspre nimic altceva, și a ales mai presus de toate pe Dumnezeu și pe cele dumnezeiești, alergând la acestea cu bucurie? Căci oare nu cu privire la ea spune David profetul către Dumnezeu: „Dreptatea și judecata sunt temelia scaunului Tău” (Ps. 88:14). Și apoi ea însăși este numită tron însuflețit al lui Dumnezeu sau mai degrabă numai vrednicia acesteia – căci nu se spune că este singura mai presus de cetele cele nemateriale de sus? – și de aceea mai mult decât acele tronuri, ea aduce la împlinire și se arată a fi temelia negrăitei dreptăți și a marii judecăți. Astfel și mai înainte de nașterea ei negrăită, Fecioara a fost preaslăvită cu cea mai plină de discernământ cunoștință, naștere văzută duhovnicește mai dinainte, dar care acum s-a arătat tuturor în cea mai mare certitudine.

27. Așadar și Moise, încă de la vârsta lipsei de discernământ, deși limba îi era anevoioasă, a propovăduit, în chip cu totul preaminunat, păstrând urmele flăcării dumnezeiești pe care a preferat-o strălucirii aurului, și pe care, precum spune cuvântul, a pus-o alături, ca dovadă a maturității judecății. Iar celelalte ale lui privitoare la bunătățile din suflet, sunt ca niște simboluri ale bărbăției viitoare, dar, în comparație cu acestea de acum, nu este aproape

nici o pricină de uimire. Căci oare ce vrednicie poate avea, pentru dispoziția copilărească, o cunună împărătească împodobită cu petale de aur și cu pietre strălucitoare, față de dragostea brațelor părintești, duiosia maternă și purtarea de grijă părintească, cărora numai Fecioara între toți le-a rezistat de bunăvoie la vârsta ei? Căci faptul că a alergat la Dumnezeu cu atâta nețărmită dragoste și că a rămas singura păstrată în Sfânta Sfintelor pentru a sluji la toată vremea tainei celei negrăite, când unele ca acestea se întâmplaseră lui Moise, căruia, când avea să devină bărbat, frica, iar nu dumnezeiasca dragoste, îl îndemnase să se depărteze de slujirea lui Faraon, deși, multă vreme după aceea, pentru deprinderea virtuții a luptelor ei și a tinderii către Dumnezeu în munte, a fost învrednicit să fie inițiat mai dinainte în tainele preînchipuite ale acestei Fecioare și să săvârșească ca un slujitor pregătirile încă de pe atunci rânduite pentru ea.

28. Dar să lăsăm pe acesta care s-a arătat, pe cât se pare, una cu robii și să aducem vorba noastră iarăși la cei care au venit la cunoașterea de Dumnezeu de bună voia lor. Ne minunăm de Avraam și de faimosul Melchisedec care au alergat la Dumnezeu de la ei înșiși, dar care erau deja la vârsta maturii cugetări și care au văzut această mare mărturie a lui Dumnezeu care este lumea aceasta mare -, pământul și cele de pe pământ, amestecul elementelor, armonia desăvârșită a contrariilor, cerul, acest mare

hotar care a cuprins toate câte cad sub simțuri, mulțimea stelelor din el, diversa și minunata lor dispunere și mișcarea corpurilor cerești nu simplă, nici imediat contrară, ci armonioasă și ritmică și muzicală și perioadele lor, conjuncțiile și combinațiile lor, opozițiile lor și de aici configurările cele cu multe înțelesuri, cum obișnuiesc să le numească cei care le cunosc pe acestea, și toate celelalte ale firii câte s-au săvârșit prin cuvânt – că toate mărturisesc și îl propovăduiesc din veac pe Dumnezeu, care este mai presus de toate.

29. Iar Fecioara care nu putea să-și arunce ochii asupra nici uneia dintre acestea – căci nici vârsta nu o îngăduia –, îl avea deja pe Dumnezeu în cuget, iar când a fost adusă Lui, s-a bucurat. Mai mult, ea însăși a înaintat către El din propriul îndemn, ca de la sine prinzând aripi către sfânta și dumnezeiasca dragoste, ceea ce, înțelegând bine arhiereul lui Dumnezeu – cum că cele ce se petrec în alte suflete abia când, după mulți ani, ajung la vârsta desăvârșirii, chiar și în sufletele celor aleși, acestea Fecioara le are în suflet sălășluite încă din copilărie și că în tot cuprinsul vieții va fi în acestea mai presus de toți ca înălțime –, pe ea mai presus de toți cei mai buni a învrednicit-o să intre în Sfânta Sfintelor și i-a convins pe toți cei de atunci să accepte faptul petrecut prin conlucrarea lui Dumnezeu și prin dreapta lui judecată. Căci Ea avea să fie vasul alegerii, nu doar precum un chivot al celor umbrite și plin de chipuri, ci al

adevărului însuși. Și aceasta nu pentru a purta înaintea Împăraților și popoarelor dumnezeiescul nume, precum l-a purtat mai târziu Sfântul Pavel, ci pentru a purta în pânțece pe Însuși Acela al Căruia „nume este minunat”. Astfel, Saul a primit în loc numele de Paul, nefiind mai mic decât nici unul dintre toți care au fost numiți din veac cu nume nou, și a fost învrednicit să-l poarte cu îndrăznire.

30. Pentru aceea, în chip potrivit, dacă ar privi cineva nu numai începutul bărbaților minunați renumiți pentru virtute, ci ar căuta la însăși calea luptătoare a virtuții acelora și la însăși răsplățile desăvârșite și cununile de sus, va afla că aceia de la început sunt cu mult inferiori față de această copilă a lui Dumnezeu pe care întregul popor o sărbătorește acum, pomenind cu negrăită bucurie mutarea celei dintre oameni în însăși Sfânta Sfintelor. Căci și Enoh a fost mutat, dar nu a fost cinstit pentru aceasta cu atâta prăznuire publică. După acesta a fost răpit într-un car de foc Ilie, dar nu a fost subiectul unei sărbători așa de mari, care nu a cuprins vreo dumnezeiască desfătare și nici nu le-a dat prilej celor de pe pământ să urce la cer. După aceștia a fost adusă să sălășluiască aici un copil de trei ani și lumea întreagă s-a bucurat și tot universul s-a umplut de veselie, plin fiind de dumnezeiescul avânt. O! Doamne! Ce este această minune, care este puterea acestei copile, înălțime a virtuții, măreție a slavei? Cine este cea care „a biruit lumea”, care a înnoit neamul,

cine este cea care a făcut să dispară întristarea, rodul blestemului părintesc, și care a odrăslit dumnezeiasca, neprihănita strălucire. Cine este veselia comună și privată, cea fără de vârstă, pururi matură care a covârșit curgerea timpului care pe toate le nimiceste? Dar să revenim la cuvântul nostru!

31. Deci a fost mutat Enoh pentru că era bineplăcut Domnului, și voi lăsa la o parte faptul că acela era în vârstă de 365 de ani când a încetat din viață, iar cea care astăzi este de față, era abia o copilă de trei ani când a fost luată spre săvârșirea faptelor celor mai presus de fire, de a împărți de aici haruri pe pământ, fapt pentru care îndată, toate de la pământ la cer s-au înveșmântat în slavă. Dar l-a mutat și pe acela Dumnezeu. Dar oare la ceruri? Nicidecum. „Căci nimeni nu poate urca la ceruri decât numai Cel Ce S-a pogorât din cer”, făcându-Se al nostru pentru noi din această sfântă Fecioară, „Cel Ce este din cer”. Așadar dacă este scris că Enoh de pe pământ a fost mutat de Dumnezeu, cu siguranță i-a fost rezervat un loc cu totul inferior față de cel acordat acum Fecioarei. Căci nu este pe pământ un loc mai curat decât cel din Sfânta Sfintelor. Dar fiindcă neamul acela nimic nu a folosit, nici nu a nimicit păcatul, nici nu a plinit toată dreptatea, astfel încât la al treilea neam după el a fost potopul a toată lumea, prin fecioară și pentru ea se arată acum înnoirea lumii și prin aceasta ne-au fost deschise nouă acum porțile cerului, nu trimițând ploaie violentă și

înfricoșătoare și nimicitoare pentru toată suflarea, ci roua Duhului, dulceața sufletelor noastre, lumina cea neapropiată, mare și mai presus de minte (I Tim. 6:16) „care luminează pe tot omul ce vine în lume”. (Ioan, 1:9)

32. Iar dacă cineva ar vrea să vorbească despre venirea Fecioarei la oameni, să știe că mai are de adăugat multe la superioritatea ei. Căci precum Fiul Cel Unul Născut din Tatăl a venit pentru noi din cerurile sfinte, astfel și ea însăși a venit la noi din Sfintele Templului. Drept aceea, mireasa nenuntită a Tatălui Celui Nemuritor a devenit logodnica unui muritor, neavând ea însăși nevoie de aceste lucruri, ci ca să se arate spre mărturie nouă marea minune a nașterii celei negrăite și pentru a fi mântuiți crezând în ea. Și precum soarele ne răsare nouă la intervale și neconținut își urmează cursul în cerc și nu este cine să se ascundă de căldura lui, după cum este scris „de la marginea cerului ieșirea lui și oprirea lui până la marginea cerului” (Ps. 18:7), adică de unde mai întâi a venit, la fel și atotcurata, avându-și ieșirea din neamul omenesc și intrând în cele de nepătruns ale Sfintei Sfințelor iarăși se întoarce către oameni pentru ca, pregătind ca o masă a sfințirii, să dea tuturor nestricăcios darul sfințirii, fără ca cineva să fie lăsat la o parte, nici înseși cele ascunse ale casei, adică cele nepătrunse.

33. Dar toate câte sunt pentru noi, de la soare se produc și fiindcă ele se trec cu repeziciune și noi

avem nevoie de multe și neconținut de rodirile prin el. Însă de darurile cele nestricăcioase ale Pururea Fecioarei e nevoie numai într-o singură perioadă și ea străluminează toate fără încetare, răsărindu-ne nouă în chip de negrăit soarele acela într-un Care nu este mutare, nici urmă de schimbare (Iacob, 1:7). Așadar lăsând la o parte mutarea lui Enoh de către Dumnezeu, să ne mutăm ochiul minții la răpirea lui Ilie, care i-a lăsat mantia de lână ca un mare dar ucenicului său, pentru ca prin ea să lucreze mai mult și îndoit să devină darul facerii de minuni într-însul. Dar cu cât mai mult întrec minunile Maicii Fecioare pe acestea ale lui Elisei, când ea însăși a fost statornicită minunea minunilor pe pământ și minunea mult-folositoare, cea mai mare din tot veacul, acestea pentru că a dăruit Însuși Fiului lui Dumnezeu veșmântul adamic din pânză, veșmânt vrednic de închinare, care a lucrat pentru noi atâtea minuni încât, „dacă s-ar fi scris cu de-amănuntul, cred că lumea aceasta n-ar cuprinde cărțile ce s-ar fi scris”, după cum spune cel mai teologhisitor Evanghelist.

34. Dar pentru ce nu împletesc în cununa fecioriei strălucirea supralumească, ci rămân încă la cei ce au strălucit pe pământ? Deoarece fecioară fiind, avea să-l nască pe Cel prin fire mai presus de toate, după vrednicie, a fost încă din copilărie și fără de asemănare mai înaltă încă și decât mințile cele supracerești. Căci despre care dintre îngeri s-a spus vreodată ceea ce s-a spus despre ea, care era încă

un copil, că „va pofti Împăratul frumusețea ta” (Ps. 44:11) Căci oare nu mai curând îngerii doreau, precum este scris (I Petru, 1:12), să privească la cele la care ne-a fost dat nouă să privim prin ea? Și despre preaînalta ierarhie a acestora, Isaia scrie că „și Serafimii stăteau în cerc în jurul Lui” (Is. 6.2), în vreme ce David despre ea anume scrie „și a stătut împărăteasa de-a dreapta Ta” (Ps. 44:11). Vezi deosebirea de stări? Din acestea învață și deosebirea ierarhiei lor; căci Serafimii stau în jurul lui Dumnezeu, dar aproape de Însuși acela stă numai Împărăteasa a toate, cea care aproape de Dumnezeu Însuși fiind, este preamărită și lăudată de El și Care o mărturiște pe ea ca în fața unor puteri din jurul Său, zicând precum este spus în Cântarea Cântărilor „ce frumoasă ești cea aproape de Mine”? mai strălucitoare decât lumina soarelui, mai înfloritoare decât raiul și mai preaînfrumusețată decât toată zidirea cea văzută și nevăzută. Dar nu numai aproape de El, ci și de-a dreapta Lui, după cuviință; căci acolo unde și Hristos Însuși a șezut în ceruri, „de-a dreapta, adică de-a dreapta mării”, acolo șade și ea însăși: nu numai fiindcă dorește și este dorită la rândul ei mai mult decât toți, prin însăși rânduiala firii, ci și fiindcă cu adevărat este și Tron al Lui. Iar unde stă Împăratul acolo se află și tronul.

35. Pe acest tron și Isaia l-a văzut în mijlocul Heruvimilor și l-a descris ca „preînălțat și ridicat” (Is. 6:1), arătând prin aceasta că Maica Domnului s-a preînălțat

mai presus de puterile cele cerești. Căci dacă, îndată după ea, rânduiala cea preaînaltă a ierarhiilor celor mai presus de lume a primit starea a doua, Maica Domnului, în virtutea vredniciei ei, nu are nicidecum al doilea rang. Căci dacă mințile îngerești erau prin comparație inferioare ei și ea era într-o mică măsură mai mare în rang, acum le-a întrecut în chip covârșitor. Așadar precum după discul soarelui nu avem nici un alt luminător care să se arate al doilea ca belșug de lumină, afară numai de lună, deși strălucirea ei este cu mult mai neînsemnată, în același mod, socotesc că nu este nimic altceva, după Maica Domnului care să fie socotit al doilea, în dumnezeieștile străluciri, afară numai de Serafimi. Dar celor care cercetează cu amănunțime, rangurile mult inferioare vredniciei ei se arată precum lumina unei candelă față de a unei torțe. Fiindcă și până și pe îngerii profetul îi arată slăvind pe Dumnezeu, prin ea, și zicând „binecuvântată fie slava Domnului de la tronul”. Iar David, în altă parte adunând la sine mulțimea cetelor izbăvite și armonizate prin ea ca niște sunete diferite din neamuri diferite, face să răsună o cântare atotarmonioasă și melodioasă, zicând „pomeni-voi numele tău, întru tot neamul și neamul, pentru aceasta neamurile toate se vor mărturisi ție în veac și în veacul veacului” (Ps. 44:20-21)

36. Vezi cum toată zidirea laudă pe această Maică Pururea Fecioară și aceasta nu în ani numărați, ci în veac și în veacul veacului? Este de aici de

înțeles că aceea nu va înceta în tot veacul să facă bine la toată făptura și nu mă refer numai la făptura noastră, ci și la înseși ordinele cele nematerialnice și mai presus de fire. Fiindcă împreună cu noi și acelea numai prin ea se împărtășesc și se ating de Dumnezeu, de însăși ființa cea neatinsă —, aceasta Isaia o arată în chip prealuminos. Căci l-a văzut pe Serafimul acela luând cărbunele aprins de pe jertfelnic nu în chip nemijlocit, ci l-a luat cu ajutorul unui clește prin care a atins buzele profetului dăruind curățire. Iar acest chip al cleștelui era același lucru cu aceea priveliște măreață, vedere pe care a văzut-o și Moise în rugul aprins și nemistuit. Cine nu vede că acea Fecioară Maică este și rugul acela și cleștele, cea care a primit în pântece dumnezeiescul foc fără de ardere și la această zămislire slujind și arhanghelul, unind cu neamul omenesc pe Cel Care a ridicat păcatul lumii prin ea? Și prin negrăita unire ne-a curățit pe noi.

37. Așadar numai ea este hotarul între firea cea zidită și cea nezidită și nimeni nu poate veni la Dumnezeu afară numai prin ea și prin mijlocirea Celui Ce S-a născut din ea. Și nimic din darurile cele de la Dumnezeu nu se poate dobândi decât numai prin ea, fie că este vorba despre îngeri, fie că este vorba de oameni. Căci precum prin geamul ferinarelor de pe pământ, sau prin orice altceva transparent lucrat, nu este cu putință cuiva să privească lumina însăși, nici să se împărtășească măcar și de o

rază de acolo, afară numai prin mijlocirea lămpii înseși, la fel tinderea noastră către Dumnezeu, precum și purcederea de la El a vreunuia dintre toate darurile Sale, este tuturor neapropiată și neajunsă, afară numai prin această purtătoare de Dumnezeu și de Dumnezeu strălucită, ca un adevărat sfeșnic luminos, care este Pururi Fecioara. „căci Dumnezeu este în mijlocul ei și nu se va clinti”.

38. Iar dacă darurile sunt reciproc împărțite după măsura iubirii de Dumnezeu, și Cel Ce iubește pe Fiul este iubit la rândul-i de Fiul și de Însuși Tatăl și se face pe sine sălaș de taină pentru Amândoi Care vin să locuiască și să petreacă în suflet, după stăpâneasca făgăduință, cine l-ar putea iubi mai mult pe Acesta decât maica Lui și nu numai fiindcă Acesta este Fiul Unul născut, ci și fiindcă a fost născut fără de soț, încât să fie, prin însuși acest fapt și prin fire, îndoit mai iubitoare, fiindcă dragostea ei nu este împărțită cu nici un soț? Și iarăși cine ar fi mai mult iubită decât Maica Lui de către Unul Născut Fiul ei, care a venit în chip de negrăit din ea la plinirea veacului, precum la începutul veacului a ieșit din Singur Tatăl? Căci cum să nu se înmulțească, alături de rangul cuvenit ei, și fireasca cinstire către ea de la Cel Ce a venit ca să plinească Legea? Iar dacă una este iubirea Tatălui și a Fiului și cinstirea de la amândoi dimpreună și de la Duhul, dar și împreună-lucrarea lor – o! haruri mai presus de minte ale Fecioarei! –, atunci Maica Domnului

poartă înlăuntrul sufletului ei, întreagă și nedespărțită, Treimea cea nezidită, dintre ale Cărei ipostasuri pe Unul l-a primit în pântecul fără de sămânță și, rămânând fecioară, a născut fără durere.

39. Prin urmare, așa cum precum numai prin ea apropiindu-Se de noi, „S-a arătat pe pământ și cu oamenii împreună a locuit” (Baruh, 3:38), mai înainte de ea fiind nevăzut tuturor, la fel și în veacurile următoare nesfârșite, orice dumnezeiască purcedere a luminii revelate, orice descoperire a tainelor celor mai dumnezeiești și orice vedere duhovnicească a tuturor harurilor sunt de necuprins în afara ei. Căci ea însăși fiind cea dintâi care primește plinătatea Celui Ce pe toate le plinește, îl face cu puțință de cuprins tuturor, împărtășindu-L, după puterea fiecăruia, după asemănarea și măsura curăției fiecăruia. Căci ea însăși este vistiernicul și împărțitoarea bogăției dumnezeirii și către ea privesc și de ea ascultă și ei și se supun ierarhiile cele preaînalte ale Heruvimilor, și, mai presus de toate, într-atât însețează de ea fără încetare, pe cât de mult tind către izvorârile de lumină care vin prin ea și către transmiterea negrăitelor și dumnezeieștilor obârșii ale harurilor. Și după acestea, toate puterile cele inteligibile inferioare lor se adapă, în mod corespunzător stării lor, din dumnezeiască dragoste și din strălucirea izvorului dumnezeirii. Și după acestea, și pe noi, – și nu numai pe noi ci, simplu, pe toți și pe toate – pe măsura dorului dumnezeiesc, în chip nepătimitor, cu

această Fecioară cu adevărat dumnezeiască și cu nematerialnica și nesfârșita dragoste și, prin tinderea neabătută către înălțimea cea neclătită, ne unește cu starea cea fericită și cu limpezimea dumnezeieștii iluminări.

40. Dar fiindcă această rânduială veșnică din ceruri statornicește ca ordinele inferioare să se împărtășească prin cele superioare de Cel ce le-a zidit pe acelea într-o ființă, mai mare fără de asemănare decât toate este Fecioara Maică, prin care se împărtășesc toți cei care la rându-le împărtășesc pe alții de Dumnezeu și intră în însuși locașul cel necuprins, adică toți câți Îl cunosc pe Dumnezeu și toți câți Îl preamăresc pe El și pe ea o preamăresc după Dumnezeu. Căci ea însăși este pricina celor de mai înainte ei și Apărătoarea celor dimpreună cu ea și dăruitoarea celor veșnice. Ea însăși este subiectul atâtor profeții, temeiul Apostolilor, întărirea mucenicilor, temelia povățuitorilor. Ea însăși este slava celor de pe pământ, bucuria celor din ceruri, podoaba a toată zidirea. Ea este începutul, izvorul și rădăcina negrăitelor bunătăți, ea este culmea și desăvârșirea a toată sfințenia.

41. O! Fecioară dumnezeiască! Cum voi grăi toate câte le ai? Cum voi potoli dorul? Cum te voi preamări pe tine care ești comoara slavei? Când numai și pomenirea numelui tău sfințește, numai și simpla tindere a minții către tine face mintea mai limpede, ridicând-o către dumnezeiasca înălțime,

întru tine se lămurește ochiul minții, întru tine este străluminată la venirea Duhului Sfânt, căci te-ai făcut vistiernică și cuprindere a harurilor nu pentru a le păstra pentru sine însuși, ci ca pe toate să le umpli de har. Căci vistiernicul comorilor celor ne-deșertate le are în păstrare spre a le împărți, căci la ce ar folosi să fereci o comoară care nu se împuținează? Așadar dă-ne nouă bogățiile tale, o stăpână, și deși nu le putem cuprinde, fă-le cuprinse și astfel să le împarți după măsura fiecăruia. Căci numai tu singură nu le-ai primit cu măsură și toate au fost date în întregime în mâinile tale.

42. Aș putea astfel urma la nesfârșit. Însă trebuie, cred, să scurtez cuvântul pentru ca apoi să mă îndemn iarăși a-l duce mai departe dacă aș putea, privind și numai de la distanță, să întrezăresc ceva din cele lăuntrice nepătrunse și să le exprim în cuvinte și să le cânt și să le grăiesc. Dumnezeu să ne fie ajutător. Căci noi ne sprijinim pe neputința firii și suntem lipsiți de tăria cuvântului; căci multe și mari sunt dificultățile și cu neputință de trecut, dacă nu ar veni ajutor dumnezeiesc de sus. Haideți toți câți ne-am adunat acum să sărbătorim pe Mireasa pururi Fecioara care este acum în cerurile cele mai nepătrunse, rugându-ne să ne sprijine ea cuvântul ca să putem intra în cămara de nuntă, împreună să petrecem în iatacul de nuntă, să contemplăm cele nepătrunse. Căci prin Ea toate ni se deschid nouă,

toate câte sunt în cer sus și toate câte sunt jos pe pământ.

43. Așadar să vedem cum peste acele preînchipuiri ale Vechiului Testament s-a suprapus plinirea lor, cum din acea scriptură umbrită s-a adus la săvârșire forma însăși a adevărului. A intrat în Sfânta Sfintelor vremelnică, cea care era însăși Sfânta Sfintelor cea veșnică. A intrat cortul cel nefăcut de mână omenească al Cuvântului, chivotul cel cuvântător și însuflețit al pâinii vieții care ne-a fost cu adevărat trimisă nouă din cer – întruchipare vie a chivotului aceluia făcut de mână omenească, ducând vasul care ținea mana, vas care adună roua de dimineață, preschimbând-o în chip al hranei prin dumnezeiasca și creatoarea prefacere, care pentru cei nedesăvârșiți și neinițiați în tainele cu adevărat dumnezeiești, fiindcă era adusă de sus, a fost numită pâine îngerească, dar pentru cei obișnuiți cu cele dumnezeiești și pentru cei care cunosc în dumnezeiescul duh, este ca un chip al adevărului ce avea să vie întrupat din această Fecioară. A intrat în Sfânta Sfintelor cartea vieții, primind negrăit întru sine, nu doar un chip al cuvântului, ci Însuși Cuvântul Tatălui, ale Căruia table ale Legii aveau întipărite în ele doar un chip neînsuflețit al cuvântului. A intrat pomul cel pururi înfloritor din care a răsărit floarea cea fără de prihană care ne-a dăruit nouă viața cea nestricăcioasă, – pom al cărui chip este toiagul lui Aaron, care, prin cei ce aveau să se odrăslească din el, în

pământ fără de apă, mai dinainte a vestit nașterea din Fecioară fără de sămânță.

44. Dar în aur a fost îmbrăcat aproape tot templul (III Regi, 6:20-22) și tot în aur curat a fost ferecat și sfântul chivot și cu aur a fost mult strălucit. Dar oare, într-un chip diferit, nu este mai strălucitoare ca aurul frumusețea feciorelnică, de care Dumnezeu Însuși este iubitor? Sau voiți mai curând să vedeți un semn din cer al celor grăite? Chipuri de îngeri îmbrăcați în aur stăteau împrejurul chivotului, umbrindu-l. Dar în jurul adevăratului chivot, care e Maica Domnului, nu stau chipuri de îngeri, ci înșiși îngerii și ceea ce este încă mai mult, e faptul că nu doar umbresc, ci slujesc, pregătind cele rânduite pentru hrană, hrană care nu se poate grăi în ce fel era, într-atât era de minunată, încât covârșea vestita mană și hrana adusă lui Ilie. Și mărturie pentru aceasta stă însuși faptul că mana pe care a purtat-o văzduhul când a fost ninsă din cer, venind prin poruncă dumnezeiască, – „pâine cerească a mâncat omul” – este pomenită în Psalmi de David care o spune, cântând dumnezeiască cântare, dar și prin faptul că prin aceasta a văzut mai dinainte hrana cu adevărat cerească a Fecioarei acesteia. Pe de o parte, avem mana care pogora din cer prin văzduh în fiecare dimineață, pe de altă parte, cea adusă de înger în fiecare zi, ca una mai tainică și mai desăvârșitoare și proprie lui și de o fire cu el, și de o fire mai bună ca mana, pe cât este îngerul mai bun ca văzduhul. Iar

lui Ilie i-a slujit un corb care este o zburătoare ce-și urăște puii, de aceea se și spune despre ea că este un simbol al celor lipsiți de dragoste pentru cei de același neam cu dânsii.

45. Așadar, îngerul binevestitor este fără îndoială un simbol limpede al petrecerii îngerești în Sfânta Sfintelor a Fecioarei încă la această vârstă, înger care a slujit-o, rânduind pentru ea minunea care avea să fie, dar care, după cum era și cuvenit, nu a umbrit-o. Căci pe aceasta avea să o umbrească nu înger, nu arhanghel, nici chiar cete de Heruvimi sau de Serafimi, ci însăși puterea enipostaziată a Celui Preaînalt. Dar ceea ce este și mai minunat, e că nu prin furtună sau în vreun nor, nici prin întuneric sau prin foc, nici vorbindu-i în adiere de vânt lin, precum altădată și în vreun alt chip li S-a arătat celor ce s-au învrednicit la vremea lor, ci în chip cu totul nemijlocit și în afara oricărui vâl, puterea Celui Preaînalt a umbrit pântecele cel feciorelnic, nefiind nimic între Cel Ce umbrea și cea umbrită, nici văzduh, nici eter, nici orice altceva din cele sensibile sau mai presus de acestea. Iar aceasta nu este simplu umbrire, ci desăvârșită unire. Dar fiindcă este firesc ca ceea ce umbrește să-și imprime propria formă și chip în cel umbrit, a fost nu doar simplă unire, ci și plămădire în pântece. Iar ceea ce s-a plămădit în pântece din ambele, adică din puterea Celui Preaînalt și din preasfântul și feciorelnicul pântece, era Cuvântul

lui Dumnezeu făcut trup. O! dar la ce adâncă taină am pogorât cuvântul nostru!

46. Dar ieșind de acolo – căci nu este cu puțință ca ceva muritor sau vreun cuget cu totul limitat să ajungă la o atât de mare adâncime – să revenim la subiectul nostru de dinainte. A intrat așadar Fecioara în Sfânta Sfintelor. Și privind în jur cu atenție, de îndată ce a văzut, s-a răpit de încântare, socotindu-o un locaș potrivit pentru ea, și îndată, prin frumusețea celor văzute, ochiul minții i s-a deschis spre frumusețile cele nevăzute, încât nu a mai socotit nicicum plăcut nimic dintre frumusețile cele pământești. Așadar, ridicându-se mai presus decât nevoile firii și decât plăcerile simțurilor și, socotind pe cele plăcute ochilor la vedere nevrednice de a fi privite și pe cele bune de mâncat vrednice a fi trecute cu vederea, cea dintâi și singură s-a arătat desăvârșit neabătută întru toate de tirania pusă asupra noastră prin ele și de atunci a stat ca un trofeu de biruință împotriva aceluia. Și aceasta, luptând nu doar o dată de dimineața până seara, nici pentru rodul vreunui pom, ci vreme de mulți de ani, și împotriva conceperii înseși în minte a felurilor, sau mai curând, nenumăratelor patimi care sunt întinse în suflet ca o momeală de începătoriile întunericului cărora numai această fiică a lui Dumnezeu le-a pus capăt, disprețuindu-le până în sfârșit, și aceasta de la o vârstă fragedă, câștigând drept răsplată din ceruri, pe drept cuvânt, faptul de a primi hrana prin

înger, prin care s-a întărit cu firea, fapt care mărturisește vrednicia petrecerii cerești a acesteia. Mai mult decât atât, ca să spun iarăși în chip și mai potrivit, ceva care să corespundă vredniciei Miresei pururea Fecioarei, ea s-a arătat de la început Împărăteasă a cerurilor având toate mințile cerești slujitoare ei.

47. Prin urmare, trăia ca în rai într-un locaș resmuls din lume, sau mai curând ca în curțile cerești, fiindcă Sfânta Sfintelor nepătrunsă este un tip al acelora. A trăit așadar nevoindu-se și ducând o viață lipsită de griji și în lepădare de toate lucrurile, lipsită de întristare, nepărtașă nici uneia dintre patimile firii, mai presus decât orice plăcere care nu este fără de chin, trăind numai pentru Dumnezeu, numai de Dumnezeu cercetată, numai cu Dumnezeu hrănindu-se, și numai de Dumnezeu păzită, care avea să Se sălășluiască întru cele ale noastre prin ea, pururea numai către El privind și ea, făcându-L pe Dumnezeu propria ei hrană, și numai de Dumnezeu lipindu-se fără de încetare.

48. Căci a ascultat cu atenție și cu cea mai adâncă înțelegere scrierile lui Moise și descoperirile celorlalți profeți, o dată cu tot poporul dinafară care se aduna în fiecare sâmbătă precum era rânduit prin Lege și a auzit despre Adam și Eva și de toate ale lor, despre creația din nimic, sălășluirea în rai, porunca dată lor, sfatul cel aducător de moarte de la cel viclean, furtul săvârșit prin el, izgonirea din rai din pricina lui, și lepădarea din viața cea nestricăcioasă

și trecerea la viața aceasta cu multe chinuri și a văzut viața aceasta nenorocită întinzându-se de-a lungul timpului și făcându-se din ce în ce mai rea, iar pe om, care a fost zidit după chipul și asemănarea lui Dumnezeu și făptura mâinilor Lui, l-a văzut înstrăinându-se de Făcătorul lui și asemuindu-se tot mai mult uneltitorului răutății care l-a zdrobit, – vai ce nebunie nesățioasă și putere plină de răutate împotriva noastră! Vai de împietrirea inimilor noastre, vai de aplecarea noastră către cele pământești fără de pocăință! – nefiind nimănui cu puțință a stăvili această împreunată putere ucigătoare de oameni și nestăpânită înclinare a neamului omenesc către iad. Și fiindcă această Fecioară, Copila lui Dumnezeu, auzind și văzând totodată toate acestea, i-a fost milă de neamul omenesc și voind să afle un antidot lecuitor pentru atâtea patimi, a știut să se întoarcă cu tot cugetul către Dumnezeu, primind a mijloci pentru noi, și să Îl constrângă pe Cel Neconstrâns și neîntârziat să Îl tragă către noi, pentru ca Însuși să se facă Mijlocitor pentru blestemul nostru și să pună stavilă focului care arde sufletele și să-i facă neputincioși pe cei potrivnici și să întoarcă înapoi binecuvântarea și să strălucească lumina cea nepătrunsă și să lege de Sine Însuși făptura Sa și să o vindece de boală.

49. Căci Fecioara cea plină de daruri, cugetând astfel întru sine, cu cea mai mare cuviință, s-a pus în chip minunat pe sine chezășie pentru toată făptura, chezășie mai bună decât orice cuvânt. Căci căutând

cum ar vorbi cu Dumnezeu mai convingător și mai adevărat, la Care a venit chezașă din proprie investitură sau mai curând, prohirisită de Dumnezeu, și arătându-se iubitoare a tot chipul virtuții și a cuvintelor legii, și a celor aflate prin rațiune și a celor ce țin de fiecare dintre acestea, și întorcându-se apoi iarăși de la oricare dintre cele cunoscute prin cea mai înaltă știință omenească, ca și cum le-ar pecetlui, pentru a căuta ce anume este cel mai propriu lui Dumnezeu și care având însuși caracterul de acolo al Lui, a știut să le întipărească în minte pe cele folositoare pentru acest scop, înlăturând orice scriptură materială. Și fiindcă nimic de acest fel nu a văzut dintre cele descoperite oamenilor mai înainte de ea, care să tindă spre această cunoaștere, se arată începătoare a celor mai mari și mai desăvârșite, caută, experiază și transmite celor de după ea o practică mai înaltă decât cunoașterea și o cunoștință pe atât de diferită de cea îndeobște bâiguită, bâjbăită mai înainte, pe cât este închipuirea diferită de adevăr.

50. Dar să asculte toți cu atenție măreția tainei, căci voi grăi cuvântul cel de folos pentru tot cuprinsul creștinătății, sau mai degrabă pentru cei care s-au lepădat de lume, cuvânt prin care, oricine va gusta din bunătățile acelea viitoare, va sta împreună cu îngerii și va avea cetățenia în ceruri, dacă va voi să se nevoiască, după putere, după pilda celei dintâi și singura, Mireasa Pururea Fecioara care a fost rânduită din pruncie să se lepede de lume în chip mai presus

de lume. Căci tot chipul exterior al virtuții, atât cât se afla mai dinainte de ea, a fost predat laolaltă oamenilor celor aleși și numai la suprafață, iar bunele moravuri împodobeau, casele și cetățile, în vreme ce lucrarea lăuntrică a virtuții, rămânând închisă pentru aceștia, îi făcea ușor să se abată. Însă în partea lăuntrică a acesteia, care este mai înaltă decât toate cele enumerate, stă toată cunoașterea prin care scrutăm rațiunile firii și contemplăm, atât cât este cu putință, analogiile, formele și cantitățile sufletului însuși și a celor nedespărțit delimitate de materie.

51. Și chiar dacă teologhisim și chiar dacă filosofăm despre cele desăvârșit despărțite de materie, care este și *prima filozofie* a învățăceilor Elinilor sau, mai curând, a părinților și întâistătătorilor acestei arte, voi spune că nu cunosc nici o formă mai veche a ei, decât contemplarea; dar și contemplarea, chiar de ar avea ceva din adevăr, este lipsită de dumnezeiasca vedere și sunt tot atât de despărțite de grăirea cu Dumnezeu, pe cât de mult diferă faptul de a-L avea pe Dumnezeu de faptul de a-L cunoaște. Fiindcă a spune ceva despre Dumnezeu nu este același lucru cu a-L avea; căci, pe de o parte, faptul de a vorbi despre Dumnezeu are trebuință de cuvânt, adică de putința de a fi comunicat, iar pe de altă parte, de asemenea și tot potrivit acestei arte de a cugeta, nu este de ajuns numai să Îl aibă cineva, ci, avându-L, trebuie să și împărtășească cunoștința Lui. Dar contemplația filosofică are încă

nevoie și de silogisme de materie diversă și de constrângerile demonstrațiilor și de exemplele din lumea creată, pe care le adună toate, sau cea mai mare parte a lor, prin văz și prin auz, are nevoie de aproape toată cunoștința frământată în lumea aceasta, câtă ar fi, de înțelepții veacului acestuia, chiar dacă aceștia nu ar fi desăvârșit curățiți cu sufletul și cu viața. Iar cât privește faptul de a ne înrudi cu Dumnezeu, în adevăr, aceasta este din rândul celor cu neputință, dacă mai înainte nu devenim și noi, prin curățire, în afara noastră sau, mai curând, mai presus de noi înșine, și lepădând, pe de o parte, tot ceea ce ține de simțuri, să fim dincolo de simțirea sensibilă, iar pe de altă parte, ridicându-ne deasupra raționamentelor, silogismelor și toată cunoștința și deasupra gândirii înseși, să devenim cu totul ai energiei dumnezeiești printr-o percepție inteligibilă, pe care Solomon mai dinainte a numit-o dumnezeiască simțire, să dobândim astfel necunoașterea mai presus de cunoaștere, adică mai presus de orice formă și închipuire a faimoasei filosofii, dacă într-adevăr scopul acelei părți deosebite a ei, care este contemplarea, ar fi într-adevăr cunoașterea.

52. Așadar tocmai acest lucru căutându-l Feocioara – căci era de ultimă necesitate să se întâlnească cu solii aceia către care aducea chezășia – a aflat călăuză care duce la sfânta isihie care este oprirea minții și retragerea din lume, uitarea celor de jos, inițierea în tainele cele de sus, lepădarea

cugetării pentru aflarea a ceea ce este mai bun; această practică drept singură adevărată, temeiul însăși al adevăratei contemplări, al adevăratei vederi dumenezeiești, și ca să spunem mai propriu, singurul chip al adevăratei bune rânduieli din suflet. Căci, pe de o parte, virtutea este ca un leac atot tămăduitor pentru bolile sufletești și pentru patimile cele rele înrădăcinate în suflet din ușurătate, iar pe de altă parte, contemplarea este rodul însănătoșirii sufletului, fiind ca un sfârșit și un chip îndumnezeitor, căci prin aceasta s-a lucrat îndumnezeirea omului, iar nu prin vreo analogie întâmplătoare de rațiuni sau vițiuni – căci aceasta este pământesc și omenesc –, ci prin petrecerea în isihie. Fiindcă, prin aceasta, nimicim pe cele de jos și tindem către Dumnezeu, până la sfârșitul vieții, perseverând zi și noapte în rugăciuni și cereri, în catul de sus al minții ne apropiem de fericita și neapropiată firea aceea.

53. Și astfel, cei care și-au curățit inima prin sfânta isihie, Îl contemplă în ei înșiși pe Dumnezeu ca într-o oglindă, prin lumina cea mai presus de minte și de simțire care este unită cu aceștia în chip de negrăit. Și mărturia concentrată a acestei isihii, care este cea mai folositoare și care îi sălășluiește împreună cu Dumnezeu pe cei care se folosesc de ea mai presus de orice, este Fecioara aceasta care a petrecut în aceasta, ca să spunem așa, încă din fragedă pruncie. Și numai ea între toți și încă pe când era doar un copil s-a retras la liniște în chip mai presus

de fire, ea singură între toți l-a purtat în pân-tece fără de sămânță pe Cuvântul și Dumnezeu-Omul.

54. Dar să insistăm acum puțin asupra cuvântului ca să fie mai ușor de înțeles această mare taină pentru cei care au urechi. Eu preaslăvesc cu laude modul acela de viețuire care îi ajută pe cei ce ascultă să descopere calea mântuirii. Și chiar dacă s-ar întâmpla ca ceva din cele spuse să fie greu de înțeles și nu ușor de cuprins din pricina împrăștierei minții, socotesc că nu trebuie să îl aruncăm afară pe unul ca acela din curțile sfinte. Fiindcă nici noi nu ne abatem din calea care duce la viață, doar fiindcă este strâmtă și îngustă (Mat. 7:13) Veniți așadar o! oameni cu suflet nobil, toți câți nu puneți înaintea aurului greu de procurat țărâna cea ușor de aflat, adunându-vă mai curând fiecare mintea în voi înșivă precum își strâng veșmintele în jurul lor cei care merg printr-o trecătoare strâmtă și ridicați-vă totodată la înălțimea gândirii. Fiindcă celor care se târăsc pe pământ nu le sunt accesibile nici măcar treptele de jos ale acestei înălțimi amețitoare. Dar pentru cei care și-au depărtat mintea de cele materiale și care, crezând cu tărie, cugetă în sine la viața Maicii Domnului după chipul și asemănarea lui Dumnezeu petrecută de ea în Sfânta Sfintelor nepătrunsă și râvnind ceva dintre cele de acolo și sârguindu-ne după putere să mergem împreună acolo, îndată vom avea, și nu de departe, preafericit

darul acela, al celor curați cu inima, de a vedea, în chip nevăzut, răsplătirile firii celei nemuritoare.

55. Căci omul este lumea aceasta mare concentrată într-una mică, răscrucea universului întreg, încununarea a toată zidirea lui Dumnezeu, fiindcă a fost adus într-o ființă cel mai de pe urmă, așa cum și noi, atunci când alcătuim cuvântări, facem epiloguri. Căci oricine poate să vadă întregul univers ca o carte a Cuvântului autoipostatic. Așadar acest om care reunește într-o sine mintea și simțirea într-una, pentru a amesteca cele fără de amestec cu cea mai bună înțelepciune, S-a folosit, ca de niște mijlocitori, de cele mai subtile legături ale celor înalte, adică de imaginație, voință, dorință și intelect. Și precum la tetrada simțurilor noastre corespunde tetrada elementelor lumii acesteia, aerul, focul, și apa, și apoi pământul, tot astfel a unit pe cele contrare și le-a împăcat pe cele potrivnice, fără să lase la o parte nici puterile, cele care se atrag reciproc. Și astfel pe cât este de mare cantitativ universul acesta, tot atât de mare calitativ este omul. Iar cât privește relația, sunt în comuniune unul cu altul, unul covârșind prin mărime, iar celălalt, prin inteligență. Și se împreună unul tezaurizându-l pe celălalt precum într-o casă mare s-ar afla un lucru cu mult mai de preț decât casa care îl conține și precum într-un palat împărătesc – nu un împărat, căci aceasta ar fi ceva muritor – s-ar afla un potir împărătesc, palatul fiind construit din pietre mari, ieftine și ușor de găsit, iar celălalt,

vasul acela împărătesc, din pietre mici, dar scumpe, nestemate și rare.

56. Dar cu cât este mai bună mintea decât cerul, care este icoana lui Dumnezeu și care vede pe Dumnezeu și numai ea dintre toate cele din lume dacă voiește, poate să fie Dumnezeu, ridicând după sine și neputința trupului? Dar cu cât depășește simțirea pământul, căci nu numai că percepe măsurile, felurile cantități și calități ale acestuia, ci și pe cele cerești le atinge prin cunoaștere, percepând diferitele mișcări ale planetelor și cunoscând periodicitatea polimorfă, conjuncțiile și opozițiile astrelor cele de multe înțelesuri, și de aici, s-a pus început, ca să zic așa, pentru întreaga cunoștință a eterului? Și cele dintre cer și pământ sunt inferioare ca vrednicie față de limita dintre minte și simțire, deși potrivit analogiei rațiunilor lor sunt același lucru, dar, din punctul de vedere al celor care le cuprind, diferă foarte mult. Căci simțirea este o putere irațională, cunoscătoare și perceptivă prin simțuri, când obiectele sunt prezente, iar imaginația sau puterea imaginativă își are începutul de la aceasta, lucrează cele ale simțirii și ale simțurilor atunci când obiectele lipsesc. Iar intelectul, cum s-ar spune, lucrează în afara acestora, dar este totodată pasiv, ca unul care nu este în afara celor împărțite. Iar voința, una – care își are obârșia în imaginație –, este irațională, dar cealaltă, – care vine din intelect –, dimpotrivă, căci această facultate se poate naște din ambele. Iar

gândirea intelectului este totdeauna rațională, dar procedează cu amănunțime, sfârșind în voința cea după rațiune. Toate acestea țin împreună și lucrează prin cel dintâi organ sufletesc care este sufletul psihic și care se află în creier. Și nu există nimic care să fie organ al minții, ci mintea este o substanță de-sine-stătătoare și subzistentă-prin-sine, care este activă prin sine chiar dacă se coboară pe sine însăși la viața intelectuală desfășurată în suflet.

57. Dar pentru ce am luat în discuție acestea și am făcut aceste distincții acum? Și pentru care pricină mai întâi am alcătuit această clasificare a felurilor virtuților, iar apoi a puterilor sufletești? Fiindcă semințele aceloră sunt de aici și de aici își au ele existența. Așadar, de Dumnezeu înțeleptită, Fecioara nu a avut a rodi doar de la acelea cea mai înaltă asemănare cu Dumnezeu, și-a cercetat puterile sufletești dacă nu cumva ar putea afla vreo cale prin care ar dobândi unirea cu Dumnezeu. Și fiindcă aplecările spre cele sensibile le-a aflat cu totul nepotrivite, ca unele care erau iraționale întru totul, iar voința și gândirea, deși puteri raționale, totuși nu întru totul desprinse de jugul simțurilor, adică de imaginație —, ba încă lucrând prin sufletul psihic ca printr-un organ —, a înțeles în chip înțelept, ceea ce și Apostolul a spus după aceea, „că omul sufletesc nu primește cele ale duhului” (I Cor. 2:14) și a căutat o viațuire mai presus de acestea și cu adevărat după minte și cu totul neamestecată cu cele de jos, însetând după Dumnezeu în chip mai

presus de fire și după unirea supralumească cu El. Fiindcă precum nu este cu putință cuiva să înseteze doar după lumina sensibilă fără a înseta și de soare, la fel stau lucrurile și aici.

58. Astfel, în chip potrivit și firesc, a găsit drept cel mai înalt lucru numai sfânta și dumnezeiasca dragoste ca fiind unica substanță desăvârșită și cu totul neîmpărțită dintre cele ale firii noastre. Aceasta culegând pe cele după intelect, în care își au fundamentul cele ale științei care procedează, cam în chipul animalelor șerpuitoare, când prin sinteză, când prin analiză sau diferență, prin care unifică și discerne, precum genul în raport cu speciile. Căci dacă pentru acestea și prin acestea, mintea coboară la viața cea multiplă, având de mai înainte energiile necesare pentru toate acestea, atunci are fără îndoială și o altă energie superioară care lucrează de la sine, căreia îi stă în putință a subzista prin sine. Însă mintea, fiindcă și ea este o parte a trupului și a toate câte sunt ale trupului, este unită și cu el, dar, prin purtarea de grijă a dumnezeiescului har care o susține, ea poate să se ridice deasupra regimului acestuia – al multiplicității și diversității – care o face să se târască pe pământ. Căci precum, desigur, și un călăreț, are, în chip diferențiat, o energie mai bună decât cea de a ține frâiele – nu numai când descalecă de pe cal, ci și când este călare sau în car -, are această energie de la sine însuși, afară numai dacă el însuși, voind aceasta, s-ar dăruia cu totul grijii

frâielor. Așadar și mintea, dacă nu s-ar întoarce în întregime și pururi la cele de jos, ar avea cea mai bună și mai înaltă energie, și anume, de la sine însăși, prin care, și numai prin ea, s-ar uni cu Dumnezeu, deși ar fi cu mult mai greu pentru ea, prin legătura pe care o are prin fire de trup și fiind împiedicată de cunoștințele trupești și de relațiile felurite și greu de ignorat, cu cele pământești, care vin din grijile vieții.

59. Așadar de acestea, depărtându-se preacurata Fecioară încă de la începutul vieții, a ieșit dintre oameni și fugind de viața aceasta plină de pricini, a ales o viață nevăzută tuturor și fără de căsătorie, petrecând în cele nepătrunse, unde, dezlegându-se de orice legătură materială, scuturându-se de orice relație și înălțându-se mai presus de însăși orice grijă față de propriul trup, și-a unit mintea cu întoarcerea către sine, cu paza minții și cu dumnezeiasca rugăciune neîncetată. Și prin aceasta a devenit în întregime ea însăși, stând mai presus de felurimea gândurilor prihănite și, în chip simplu, mai presus de orice formă, a deschis o nouă cale comună și negrăită către cer, ca să spunem așa, tăcerea minții. Și, consacrandu-și mintea acesteia, a depășit toate făpturile zidite și a văzut o mai mare slavă a lui Dumnezeu decât cea arătată lui Moise, și harul dumnezeiesc, care nu cade deloc sub puterea simțurilor, care este vederea contemplativă sfântă și plină de bucurie a sufletelor și minților nepătate. Și împărtășindu-se de

această sfântă privesc, Fecioara, potrivit sfinților imnografi, devine nor prealuminat al ploii celei cu adevărat vie, strălucirea Zilei celei de taină și car de foc al Cuvântului dumnezeiesc.

60. Căci în afara venirii harului, nu ar fi nici o minte care să afle dumnezeiasca simțire, nici nu ar putea vedea sau nici nu ar putea deveni cu adevărat subzistentă prin propria energie, după cum nici ochiul – având în sine însuși putința de a vedea, în afara luminii – nu ar putea avea percepția luminii. Căci și pentru cele veșnice, adică pentru cele de un chip cu Dumnezeu, El este lumină și nimic altceva decât lumină, și precum este soarele pentru cele sensibile, la fel este Dumnezeu pentru cele inteligibile. Și iarăși precum vederea, când este în lucrare, devine însăși lumina și se unește cu lumina și cu lumina vede și vede mai întâi de toate lumina care izvorăște tuturor celor care au capacitatea de a vedea, în același chip, și cel ce se împărtășește de energia dumnezeiească, fiind el însuși prefăcut prin dumnezeiasca prefacere, se face întreg el însuși cum este lumina și este împreună cu lumina și vede, în chip cunoscător, împreună cu lumina pe cele care, în afara unui asemenea har inefabil, ar fi tuturor cu neputință de văzut, devenind nu numai mai presus de simțirile trupesti, ci și mai presus de tot ceea ce poate fi cunoscut de noi și de cei care sunt mai presus de noi prin puterea naturii. Căci cei care și-au curățit inima, pe Dumnezeu Însuși Îl văd după

fericirea nemincinoasă a Domnului „Fericiți cei curați cu inima că aceia vor vedea pe Dumnezeu,” Mat.5:8). Iar Cel Care este lumină, după cuvântul cel mai grăitor de Dumnezeu al lui Ioan, fiul tunetului, se sălășluiește și luminează El însuși pe cei care Îl iubesc pe El și sunt iubiți de El, potrivit făgăduinței Lui. Se arată, ca într-o oglindă, minții curățite, El fiind în Sine nevăzut, căci o astfel de formă nu se poate vedea în oglindă, precum este cu totul cu neputință a vedea oglinda și, totodată, și pe cel care a făcut oglinda. Căci acum, Dumnezeu este văzut de cei care s-au curățit prin dumnezeiasca dragoste, iar atunci, zice Apostolul, va fi văzut „față către față” (I Cor. 13:12).

61. Dar cine L-a iubit mai mult pe Dumnezeu decât cea pe care noi azi o cântăm cu sârguință? Și cine a fost mai iubită de Dumnezeu decât ea? Și oare care altă faptură este mai curată decât ea sau care a mai fost de aceeași curăție sau aproape de ea, în curăție? Pentru aceasta și fiind desăvârșită prin cele mai înalte contemplații, lucrând pe cele înalte și fiind unită cu Dumnezeu în acest chip, și fiind singura între cei din veac care s-a asemuit cu El, și-a adus chezășia aceasta în chip mai presus de fire pentru noi și, prin aceasta, a dus la împlinire nu numai faptul că a dobândit această înălțare a minții mai presus de cuvânt, ci, folosindu-se de aceasta pentru noi toți, prin îndrăznirea către Dumnezeu, a lucrat ceva mare și mai presus de toată măreția. Și

nu numai că a devenit după asemănarea lui Dumnezeu, ci și pe Dumnezeu l-a făcut după asemănarea oamenilor și nu numai convingându-L, ci și zămislindu-L fără de sămânță, L-a născut, în chip negrăit fiind formată prin har de Dumnezeu – de aceea a și fost numită „plină de har” de arhanghel – dar L-a și format cu fire omenească pe Dumnezeu, fapt pentru care i s-a binevestit „bucură-te”.

62. Cine va grăi minunile tale, Fecioară? „Și cine va face auzite toate laudele tale?” (Ps. 105:2), Copila lui Dumnezeu? Căci ai devenit Maică a lui Dumnezeu, ai unit mintea cu Dumnezeu, ai unit pe Dumnezeu cu trupul și L-ai făcut pe Dumnezeu, Fiul Omului și pe om, fiul lui Dumnezeu, ai împăcat lumea cu Cel Ce a făcut lumea, iar cu fapta, ne-ai învățat pe noi că se cuvine oamenilor cu adevărat a-L contempla pe Dumnezeu, nu doar prin simțire sau prin cuget, – căci aceasta ar fi cu puțin mai bun decât cele necuvântătoare – ci, dimpotrivă, că este cu mult mai bine să Îl contemplăm prin curăția minții și prin participarea dumnezeiescului har prin care să ne hrănim de frumusețea cea dumnezeiască nu prin cugete, ci prin nematerialnice atingeri.

63. Dar ne-ai dăruit nouă și aceasta, de a-L vedea pe cel Nevăzut în chipul și asemănarea noastră, să ne apropiem în materie de Cel Nematerial și Inefabil. L-ai hrănit cu hrana noastră pe Cel Ce este hrana îngerilor; ne-ai hrănit și pe noi prin Cel ce îi hrănește pe îngeri cu hrana cea adevărată cerească

și nestricăcioasă și pe oameni i-ai făcut de împreună-petrecere cu îngerii sau, mai degrabă, i-ai învrednicit de cinstiri încă mai mari, luând în pânțec de la Duhul Sfânt, ai născut, în chip străin, o formă divino-umană și de-o-ființă cu dumnezeiasca fire, și ca să spunem așa, ai făcut, negrăit, firea cea omenească co-părtașă dumnezeirii.

64. Căci se spune că împăratul Eusebie, – fiindcă se pare că acesta își are numele din fapte –, așadar se spune că acesta, când cei din jurul lui au fost odată biruiți de sete, ridicându-și dreapta către Dumnezeu a zis: „cu această mână cu care nu am luat viață îl rog pe Dătătorul de viață”, și îndată nori grei s-au adunat din senin și o ploaie repede a început să cadă de sus. Iar pentru cei care o cinstesc în adevăr, Împărăteasa Fecioară, care și-a ridicat mintea în Sfânta Sfintelor nepătrunsă, lepădându-se de toate cele de jos, în chip desăvârșit, sau, mai curând, nefiind unită cu acelea nici o clipă, zice: „cu mintea aceasta te rog, la care nimic din cele pământești nu s-a urcat”, a făcut pământul cer, nu chemând norii care au ascultat de mulți alții, în multe rânduri, prin rugăciune, ci pe Însuși Acela Care adună norii de la marginile pământului. Și nici nu a călăuzit sufletele la ceea ce este vremelnice, prin ploaie, ci ne-a născut nouă însăși Comoara tuturor bunătăților, Izvorul cel veșnic care ne izvorăște nouă nedespărțit din sânurile Tatălui, Cuvântul cel Veșnic care șade mai presus de bolțile cele cerești, Care ne dăruiește nouă de

acolo apa vieții și hrana care înveșnicește și fii ai lui Dumnezeu îi face pe toți cei care se împărtășesc de ea, dar nu simplu cu numele, ci îi face astfel prin comuniunea cu dumnezeiescul Duh – o, negrăită dăruire! – celor care prin împărtășirea cu trupul și sângele lui Dumnezeu se unesc cu El și unii cu alții.

65. Așadar să păzim unirea cu Dumnezeu și unii cu alții, lucrată în noi în chip sfânt prin legăturile dragostei. Să privim pururi către Părintele nostru ceresc. Să lepădăm de la noi pământul, ca să nu fim din pământ pământești, ca omul cel dintâi, ci precum omul de-al doilea, Domnul din ceruri. „Sus să avem inimile” către El. Să contemplăm această mare vedere duhovnicească: firea noastră cea creată înveșnicită împreună cu El prin nematerialnicul foc al dumnezeirii și să lepădăm hainele cele din piele pe care le-am îmbrăcat prin cădere, să stăm în Sfânta Sfintelor arătându-ne noi înșine pământ sfânt prin virtute și prin tinderea neabătută către Dumnezeu, astfel încât să avem îndrăznire la Dumnezeu care vine în foc și să alergăm la El ca să fim luminați, și să ne înveșnicim împreună cu El, luminați fiind spre slava Luminii celei Preaînalte, a celei mai Înalte Stăpânii-de-o-strălucire în trei sori.

66. Căreia se cuvine toată slava, stăpânia, cinstea și închinăciunea, acum și în vecii fără de sfârșit. Amin.